

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

Шаповаленко Ганна Андріївна

УДК 658.5.018.2”313”:658.155

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (магістерської) роботи

**ОПТИМІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ СТРУКТУРИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і
адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: д.н. держ. упр, професор,
Коваленко Микола
Миколайович,
Харківський національний
технічний університет сільського
господарства імені Петра
Василенка,
професор кафедри організації
виробництва, бізнесу та
менеджменту.

Захист відбудеться на засіданні Державної
екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м.
Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Ринкова трансформація економіки АПК України передбачає перехід до всеохоплюючої системи відносин на всіх структурних рівнях аграрного сектора. Загальновідомо, що стратегічна (довгострокова) організаційно-економічна реструктуризація є важливим напрямком ринкової трансформації організацій аграрного сектора. Механізм стратегічної організаційно-економічної реструктуризації орієнтований з одного боку на оптимізацію блоку структурних змінних, а з іншого боку – на встановлення і розвиток локальної інтегрованої виробничої агропромислової системи (сільського АПК) в межах сільської агломерації на яку базуватиметься реформована організація аграрного сектора.

Об'єктом стратегічної довгострокової організаційно-економічної реструктуризації є блок структурних змінних який об'єднує структурні змінні – виробничу структуру, організаційну структуру та організаційну структуру управління. У зв'язку з цим вона включає три основні напрямки внесення змін в блок структурних змінних. Головним є корекція організаційної структури, яка безпосередньо визначає досягнення цілей організаційно-економічної реструктуризації. Але світовий досвід свідчить про те, що корекція організаційної структури обов'язково має супроводжуватись оптимізацією виробничої структури. Адже якщо оптимізація організаційної структури не буде супроводжуватись оптимізацією виробничої структури то досягнуті позитивні результати

стратегічної організаційно-економічної реструктуризації будуть суттєво занижені проти об'єктивно можливих.

Щоб цього не трапилось, треба щоб оптимальна організаційна структура обов'язково сполучалась з оптимальною виробничою структурою. Тому організаційно-економічна реструктуризація має завжди починатися з корекції виробничої структури, яка завжди повинна дещо випереджати корекцію організаційної структури.

Все сказане вище свідчить про те, що виробнича структура займає важливе місце серед інших структурних змінних, а її стан безпосередньо впливає на рівень ефективності та продуктивності організацій системи АПК, а також на характер поведінки операційних працівників. Тому не виникає жодного сумніву щодо необхідності оволодіння майбутніми керівниками-менеджерами знаннями про закономірності генезису виробничої структури та про шляхи посилення її позитивного впливу на функціонування господарюючих суб'єктів АПК.

Теоретичну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених в області стану та проблем організаційно-економічної реструктуризації та пошуку шляхів удосконалення організаційних структур, таких як Єгупов Ю.А., Курочкін А.С., Ліпич О.М., Онищенко В.О. і ін.

Метою дослідження є обґрунтування можливості та доцільності проектування оптимальної виробничої структури, методологічних методичних аспектів з урахуванням інтересів реформування аграрного сектора. Загальна ціль проектування оптимальної виробничої структури – це визначення шляхів вирішення проблеми оптимізації співвідношення

між тваринництвом і рослинництвом Для досягнення поставленої мети досліджень у дипломній роботі вирішувались такі **завдання**:

- 1) уточнення понятійного апарату процесу проектування оптимальної виробничої структури;
- 2) оцінка сучасного стану виробничої структури;
- 3) проектування оптимального варіанта виробничої структури.

Об'єкт дослідження є процес оптимізації виробничої структури конкретного господарюючого суб'єкта

Предмет дослідження - є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти удосконалення структурної змінної “виробнича структура” господарюючого суб'єкта системи АПК.

Структурно робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Теоретичною і методологічною основою дослідження була діалектична теорія пізнання і системний підхід до вивчення економічних явищ, і процесів, теоретичні положення вітчизняних та зарубіжних вчених з теми кваліфікаційної (магістерської) роботи. Для реалізації дослідження були використані абстрактно-логічний (теоретичне узагальнення та формування висновків), метод системного аналізу. SWOT- аналіз операційної системи досліджуваного суб'єкта, розрахунково-конструктивний та порівняння, кореляційного аналізу та інші загальноприйняті статистичні методи. Для обробки статистичного і фактичного матеріалу використовувалась сучасна комп'ютерна техніка та комп'ютерні програми. Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується

розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень при підготовці кваліфікаційної (магістерської) роботи були використані відповідні закони України, звітні оперативні дані досліджуваного підприємства наукові розроблення вітчизняних і зарубіжних вчених економістів-аграрників, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, наукових публікацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та прикладному опрацюванні напрямів вдосконалення виробничої структури господарюючого суб'єкта:

удосконалено:

- напрями існуючої виробничої структури аграрного підприємства на предмет її відповідності інтересам запровадження внутрішньогосподарського підприємництва;

набуло подальшого розвитку:

- сучасні особливості існуючого рівня добробуту персоналу аграрного підприємства;

- обґрунтування доцільності проведення заходів з вдосконалення можливих варіантів оптимізації виробничої структури організацій аграрного сектора.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що опрацьовані автором кваліфікаційної (магістерської) роботи методичні підходи до вирішення проблеми оптимізації виробничої структури організацій аграрного сектора мають бути використані у ході подальшої ринково-підприємницької трансформації. Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на замовлення аграрного підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Вона виконана на 106 сторінках комп'ютерного тексту, містить 33 таблиці та 2 рисунки. Список використаних джерел налічує 69 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи оптимізації виробничої структури організацій аграрного сектора» розглянуто: поняття виробнича структура як структурна зміна господарюючих суб'єктів системи АПК, встановлено, що відродження тваринництва є найбільш критичним напрямком оптимізації виробничої структури, а також механізм позитивного впливу оптимального співвідношення тваринництва з рослинництвом на ефективність та продуктивність функціонування організацій аграрного профілю.

У другому розділі «Оцінка сучасного стану виробничої структури та пошук шляхів її удосконалення» розглянуто: основні параметри виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства; проведено аналіз існуючої виробничої структури ПСП «Барвінок» на предмет її відповідності інтересам запровадження внутрішньогосподарського підприємництва, а також оцінка існуючого рівня добробуту персоналу.

У третьому розділі «Проектування оптимального варіанта співвідношення між тваринництвом і рослинництвом як важливий напрям оптимізації виробничої структури» представлено

організаційно-економічна оцінка можливих варіантів оптимізації виробничої структури, а також економічні, соціальні та екологічні аспекти впливу оптимальної виробничої структури на функціонування організацій аграрного сектора

ВИСНОВКИ

1. Якщо виходити з того, що корекція організаційної структури є головним напрямком організаційно-економічної реструктуризації, а сама організаційна структура є однією з трьох структурних змінних, то не можна не визнати, що її оптимізація повинна супроводжуватись оптимізацією виробничої структури з одного боку, і оптимізацією організаційної структури управління з іншого боку. Адже об'єктивно можливий результат організаційно-економічної реструктуризації буде забезпечений лише за умови якщо оптимальна організаційна структура буде сполучатися з оптимальною виробничою структурою.

2. Вихідним пунктом для визначення етапності корекції виробничої структури має бути постулат про залежність структурних перетворень від етапності інвестиційного процесу. Тому в ході корекції виробничої структури виникає необхідність опрацювання пакету можливих сценаріїв розгортання інвестиційного процесу. Якщо господарюючий суб'єкт не може розраховувати на зовнішні джерела інвестицій, то на першому етапі такого сценарію повинні здійснюватись заходи, які менш всього потребують додаткових капіталовкладень, але здатні забезпечити приріст валового продукту у відносно короткий термін. Одним з таких заходів є перехід до нових систем сівозмін, які відповідають вимогам зональних систем землеробства та їх перша ротація. Цей захід за всіх

інших рівних умов після завершення першої ротації дозволить одержати приріст урожайності в розмірі 25-30% проти її рівня у вихідному періоді за всіх інших рівних умов.

3. При визначенні етапності процесу корекції виробничої структури доцільно опрацювати оптимістичний та песимістичний варіанти сценаріїв цього процесу, які виділяються за ознакою співвідношення внутрішніх та зовнішніх джерел інвестування.

4. Зовнішнє середовище ПСП «Барвінок» є сприятливим для його функціонування. Господарство базується на Колонтаївську сільську агломерацію, яка відноситься до числа невеликих. А само ПСП «Барвінок» відноситься до числа середніх в районі господарств аграрного профілю, які володіють більш ніж 1000 га ріллі.

5. Загальногосподарську спеціалізацію ПСП «Барвінок» можна вважати адекватною зовнішнім природнокліматичним та антропогенним (у тому числі і економічним) умовам, характерним для депресивного стану країни. Але до системи внутрішньогосподарської спеціалізації є багато питань. Адже її поглиблення в основному виробництві та транспортному обслуговуванні загальмувався на бригадному рівні.

6. Що стосується виробничої структури то господарська організація як середньо-технологічна не утримує сільськогосподарських тварин при потребі 1200 умовних голів за умови 75 ум. гол. на 100 га ріллі і тому продовжує активне руйнування гумусу в ґрунті. Саме це є першою небезпечною ознакою внутрішньої розбалансованості.

7. SWOT-аналіз сучасного стану виробничої структури даної організації свідчить, що їй властива ще

одна небезпечна ознака розбалансованості: існуючий виробничий потенціал не здатен забезпечити можливий обсяг реалізації у розрахунку на 1 га ріллі 12,7 тис. грн.

8. За оптимальної виробничої структури з'явиться можливість підвищення рівня продуктивності праці операційних працівників як мінімум на 2,4% проти вихідного періоду і разом з тим збільшити обсяг реалізації у розрахунку на один га ріллі з 5,69 до 18 тис. грн.

9. За оптимальної виробничої структури відбудуться суттєві зрушення у соціальній сфері, по-перше з'явиться можливість підвищити рівень оплати праці та обсяг виплати з чистого прибутку одного операційного працівника. По-друге, вдасться понизити масштаби безробіття в межах Колонтаївської сільської агломерації на яку базується ПСП «Барвінок».

10. Проектні пророблення результатом яких було визначення оптимальної виробничої структури заслуговують на використання в якості основи для проектних пророблень щодо оптимізації організаційної структури ПСП «Барвінок».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Шаповаленко Г.А. Оптимізація виробничої структури сільськогосподарських організацій аграрного сектору / Г.А. Шаповаленко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції "Управління розвитком соціально-економічних систем". ХНТУСГ, 2019. – С. 247 – 249.

2. Шаповаленко А.А. Инновационная деятельность - актуальность и проблемы развития / А.А.Шаповаленко, Ю.Н. Сагачко // Материалы международной научно-практической конференции "Техническое и кадровое обеспечение инновационных технологий в сельском хозяйстве". – БГАТУ, 2019. [в друці]

АНОТАЦІЯ

Шаповаленко Г.А. Оптимізація виробничої структури сільськогосподарських організацій аграрного сектору.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі автором розглянуто поняття виробничої структури як структурної змінної господарюючих суб'єктів системи АПК, а також напрямки її удосконалення. Проаналізовано існуючий рівень добробуту персоналу аграрного підприємства на предмет його відповідності інтересам підвищення трудової активності та якості праці працюючих до рівня розвинених країн Заходу У роботі обґрунтовано економічні, соціальні та екологічні аспекти впливу оптимальної виробничої структури на функціонування організацій аграрного сектора.

Ключові слова: виробнича структура, структурні змінні, тваринництво, персонал, оптимізація, ефективність, організації аграрного профілю.

SUMMARY

Shapovalenko H. Optimization of the production structure of agricultural organizations in the agricultural sector.

In the qualification (master's) work the author considers the concept of production structure as a structural variable of economic entities of the agroindustrial complex, as well as the directions of its improvement. The current level of well-being of the agricultural enterprise staff is analyzed for its compliance with the interests of increasing labor activity and quality of work of workers to the level of developed countries of the West.

Key words: production structure, structural variables, animal husbandry, personnel, optimization, efficiency, organization of agricultural profile.

Комп'ютерний набір і верстка
Шаповаленко Г.А.

Підп. до друку _____ 2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ____

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.